

Redactie:

J. W. A. VAN WELSEME, *Lembang (Preanger-Regentschappen).*

C. A. BACKER, *Buitenzorg.*

S. LEEFMANS, *Padang.*

DR. W. ROEPKE, *Buitenzorg*

Levend en Dood Materiaal:

C. A. BACKER, *Buitenzorg*

Vaste Medewerkers:

Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.

P. A. OUWENS.

J. SYBRANDI.

EDW. JACOBSON

Prijs per jaar f 8.50 — Leden der N. I. H. V. ontvangen het Tijdschrift gratis.

IN HET OERBOS VAN DE OPHIR.

(Vervolg).

26 April. Daar het reeds van 's morgens af motregent, zijn wij tot werkeloosheid gedoemd. Mijn Kërintjiërs laten zich echter door het slechte weer niet weerhouden om in het bos een groot aantal draadklemmen uit te zetten en een strikkenpad aan te leggen.

Tegen de middag wordt het weer iets beter en ga ik er op uit, om op de heuvelrug boven de ladang wat vogels te schieten. Bij de buit bevindt zich ook een Boomekster, *Dendrocitta occipitalis*. Het is een in Sumatra tamelijk algemene vogel van de grootte van een ekster, doch met een lange staart. Kop en keel zijn donker purperbruin, de nek is wit en grijs, vleugels en staart grotendeels zwart, de middelste staartpennen wit met zwarte punten. De overige delen zijn koffie-met-melk-bruin. De maleise naam is *tangkëroeli*, *tangkëroelang* en vele andere variaties hierop. Het geluid, dat deze vogel maakt, is een soort gekras met daartussen een aantal noten, die klinken als de tonen van een blikken fluit.

In het bos, iets hoger dan de ladang gelegen, komt een soort Neushoornvogel voor, die hier *anggang koedoen* heet en in het Minangkabaus *anggang danto* of *anggang gading* genoemd wordt. Het is de bekende *Rhinoplax vigil*, ook in Borneo inheems. Hij is onder alle soorten gekenmerkt, doordat de hoorn boven op de snavel, in de vorm van een afgeknotte cylinder, niet hol is, doch van een massieve harde zelfstandigheid. De kleur

van deze hoorn is donkerrood en gaat naar voren toe in geel over, evenals de snavel zelf. Chinezen stellen hoge prijs op knopen voor hun baadjes, zoodanig uit deze hoorn gesneden, dat de onderste helft geel en de bovenste rood is. De bovenkop en nek van de vogel zijn met rossige veren bedekt, terwijl kop en nek kaal en donker bruinrood zijn. De hoofdkleur van het vederkleed is bruin, de buik wit, de 1 M. lange staartpennen vuil wit en voorzien van een donkere dwarsband.

De vogels zijn bijzonder schuw en waakzaam, alleen als men een bepaald soort Ficus-boom met rijpe vruchten, waarop de vogels zeer belust zijn, weet uit te vinden, kan men ze onder schot krijgen. Het meest eigenaardige van deze vogel is het geluid, dat hij maakt. Behalve een schor, ver klinkend, brullend gekrijs, laat hij af en toe de telkens herhaalde toon: kok-kok-kok-kok vernemen; eerst langzaam, dan met steeds korter intervallen. Om met een hahahaha te eindigen, dat in het eenzame woud als het infernale gelach van een boze demon klinkt.

De lucht is zo vochtig, dat mijn vogel- en zoogdiervellen niet anders dan boven het vuur gedroogd kunnen worden, waarbij alle mogelijke voorzorgen nodig zijn, opdat ze niet door de rook bederven. Elk stuk moet daarom zorgvuldig in papier gedroogd worden.

Daar vlees uit blik spoedig tegenstaat, komt de vogel kip elke dag op ons menu voor. Met veel moeite heb ik uit Taloe een bezending gevogelte laten komen, doch zienderogen verdwijnt onze pluimvee-stapel in onze magen.

Het is zeer merkwaardig, dat tamme kippen niet meer schijnen te verwilderen. Wel worden ze, aan zich zelf overgelaten, op den duur schuw en zijn dan moeilijk te vangen, doch ze blijven steeds in de nabijheid van de menselijke woningen. In de rimboe kan men gerust zijn kippen al de eerste dag loslaten; tegen de schemering komen ze zonder mankeren terug. Dit is zeer opmerkelijk, als men bedenkt hoe spoedig tamme varkens en konijnen tot de wilde stamvorm terugkeren niettegenstaande deze huisdieren in uiterlijk veel meer van hun wilde soortgenoten afgeweken zijn. Het tamme hoen hier in Indië verschilt echter dikwijls maar weinig van de stamvorm, de bekende *ajam alas* (*Gallus bankiva*).

27 April. Het slechte weer verhindert mij 's morgens op jacht te gaan: om de tijd niet nutteloos voorbij te laten gaan, zal ik daarom de afgetrapte hak van mijn schoen met behulp van een oude geweerriem en wat spijkertjes vernieuwen. Over het resultaat van mijn werk ben ik zeer tevreden, al zeg ik het zelf.

's Middags klaart de lucht wat op en maak ik met Mat. Getoep een tocht naar boven langs de andere oever van de Air Simpang. Uren hebben we reeds door het bos gedwaald en nog geen vogel onder schot gekregen.

Het zijn de vroege morgenuren tussen 6 en 7 en dan weer des namiddags tussen 4 en 5, dat de bosvogels levendig zijn, geluid geven, hun voedsel zoeken en rondtrekken. Op andere tijden merkt men maar weinig van hen; de meeste zitten dan stil in de kruinen van hoge bomen of verschuilen zich in het dichte onderhout.

Het is derhalve een aangename verrassing, als wij ten slotte van dichtbij het rollend gezang van een *Trogon* horen en ik er in slaag de vogel zo goed als onbeschadigd uit een boom te schieten. Bij *Trogons* is dat een buitenkans, want geen vogel zit zo los in zijn veren. Door een schot, dat flink raak is, wordt de vogel soms zo goed als geplukt en komt hij bij het vallen op een tak terecht, dan stuiven de veren er in wolken af. Een zo goed als onbeschadigd exemplaar te krijgen is daarom een groote zeldzaamheid.

Op jacht neem ik steeds twee geweren mee, waarvan het tweede door Mat Getoep

mij nagedragen wordt. Één geweer kaliber 16 voor grote vogels en om op grote afstand te schieten: het andere is een vogelbuks van zeer klein kaliber (12 mM.), waarvan de patronen slechts een zwakke kruitlading bevatten en een minimale hoeveelheid van de fijnste hagel, die vervaardigd wordt (No. 12). Alleen hiermede en door langdurige oefening is het mogelijk ook de kleinste en teerste vogeltjes zodanig te raken, dat ze zo goed als niet beschadigd worden.

De *Trogons* behoren tot de fraaiste vogels van Sumatra; de meeste soorten zijn schitterend gekleurd, b. v. helderrode borst en buik met zwarte kop, bruine staart en fijn wit en zwart gestreepte vleugels. Bij andere soorten is de hoofdkleur oranje of citroengeel. De naakte huid om de ogen vertoont bijna steeds biezonder fraaie kleuren, zoals een combinatie van turkoois-blauw, smaragd-groen, licht-violet, enz., terwijl de bek meestal lakrood of blauw is. De *Trogons* zijn geen levendige dieren; bijna steeds zitten ze stil op een tak. Hun voedsel bestaat uit insecten en vruchten.

28 April. Reeds vroeg gaan we met een klein geleide er op uit, om de plek voor ons bivak, door de heer B. gevonden, nader op te nemen. Eerst gaat het de Biloean over en dan langs de rug aan de rechterkant van die rivier omhoog. Als we enige ladangs achter ons gelaten hebben, betreden we het bos, dat heden morgen, zeker tengevolge van het mooie, zonnige weer weerklinkt van de vele vogelstemmen.

Onze weg voert ons langs een grote kooi uit dunne boomstammen vervaardigd. Het is een val om er *běroeks* in te vangen, een z. g. *pěndjaro*. De apen zijn biezonder verzot op suikerriet en daarom zijn rondom de val enige stekken daarvan geplant; ook in het inwendige liggen stukken suikerriet als lokaas. De kooi heeft een valdeur. Zoals reeds vroeger vermeld, wordt de *běroek* (klapperaap, Lampongaap, *Macacus nemestrinus*), afgericht tot het plukken van klappers.

De geleiders maken er hun bedrijf van om met zo'n aap, aan een lang touw gebonden, overal rond te trekken waar klapperkultuur gedreven wordt. Op bevel van zijn meester klimt de aap in de boom en pakt de ene noot na de andere aan. Zodra hij een rijpe aanraakt, geeft de geleider een sein en dan begint de aap met handen en voeten de noot zolang rond te draaien, totdat de steel breekt en de noot omlaag valt. Van een zeker aantal geplukte noten ontvangt de apengeleider er èèn als loon en de aap krijgt daarvan eerlijk zijn aandeel.

De Gewone Javaan-aap (*Macacus cynomolgus* in het Javaans *monjet*, in het Minangkabaus *kěrah* en *tjigah* genaamd) wordt ook wel eens voor het plukken van klappers afgericht, doch daar het een zeer vermoeiend werk is, kan van deze apen niet zoveel geëist worden als van de zoveel grotere en sterkere *běroeks*.

Na een klim van twee uren bereiken wij de plek door de heer B. voor een bivak uitgekozen; doch hij blijkt zich in de schatting van de hoogte deerlijk vergist te hebben. Volgens mijn aneroïde-barometer zijn wij eerst op 700 M., wat voor een gunstig verzamelterrein nog veel te laag is. Onze tocht wordt dus voortgezet, doch na nog een paar uur geklommen te hebben zijn wij nog steeds op een smalle rug met aan weerszijden diepe ravijnen en nergens een plek geschikt voor een bivak. Volgens de topografiese kaart moet de rug zich hoger op wel verbreden, doch wij zijn gedwongen de terugtocht te ondernemen, willen wij vóór donker thuis zijn.

Het kappen van het pad heeft ons erg opgehouden en wij zullen nu de weg gebaad is een volgende keer in kortere tijd een grotere hoogte kunnen bereiken. Op de thuisweg worden wij door een geweldige regenbui overvallen, zodat wij spoedig geen droge draad meer aan het lijf hebben.

29 April. De dag begint slecht; een zeurige motregen valt bijna de gehele dag. Het feit, dat in de strikken in het geheel geen vogels of andere dieren gevangen worden, verbetert de stemming niet. Het is opvallend hoe arm de fauna van de Talamau is in tegenstelling met die van andere bergen, die ik in Sumatra bezocht. Wat daarvan de reden is, kan ik niet gissen; misschien moet die wel gezocht worden in de overmatige regenval. Talrijke diervormen, die op andere bergen tussen 400 en 500 M. zeer algemeen zijn, als daar zijn verschillende soorten eekhoorntjes, spitseekhoorntjes (*Tupaia's*), en van de vogels: patrijzen, grondlijsters, enz. komen hier niet of hoogst zelden voor.

Uit Loeboek Landoer wordt mij heden een aap met een jong gebracht, die in een kooi voor het vangen van *běroeks* was geraakt. Het is *Semnopithecus Sumatranus* hier *simpai poetih* genoemd, doch die in andere streken van Sumatra de naam *tjingko* draagt. Moeder en kind worden in een inderhaast gemaakte kooi ondergebracht. De oude trekt zulk een vertwijfeld en deerniswaardig gezicht, dat ik er werkelijk medelijden mee heb; doch het jong heeft het uiterlik van een kleine clown.

30 April. De oude aapin heeft zich blijkbaar reeds enigszins met haar gevangenschap verzoend want ze neemt het haar geboden voedsel, dat ze gisteren halsstarring weigerde, nu met graagte aan. Pisang, rijst, klapper en suikerwater worden gulzig naar binnen gewerkt.

De kleur van de oude is op de bovenkant lichtbruin met een zwartachtige tint, welke kleur op de zijden in licht gemsbruin en aan de onderkant in geelachtig wit overgaat. De haarkuif boven op de kop is zwartachtig en gezicht, handpalmen en voetzolen zwart. Het jong is bijna geheel wit met een grijze streep over de rug. Het gezicht is grijsblauw. Het klemt zich steeds aan de moeder vast, hetzij aan de buik, zodat het juist de tepels kan bereiken, of anders zit het diertje op haar rug. De moeder behandelt haar spruit soms zeer ruw, geeft het dikwijls een knauw als het lastig is, waarvan telkens een schrill gepiep het gevolg is.

Het is bekend, dat apen grote nestvernielers zijn en daarom neem ik een proef of mijn gevangene behalve vruchten ook de boutjes van de gevilde vogels wil eten. Boven verwachting blijkt dit een groot succes te zijn. Ik denk, dat apen het in gevangenschap veel langer zouden uithouden, als men er mede rekening hield, dat zij in de natuur geen zuivere planten- en vruchteneters zijn, maar wel degelijk ook vogels, reptielen, insecten en krabben eten.

Een aantal koelies, die ik uit Loeboek Landoer heb besteld, zijn heden onder geleide van Mat Getoep naar boven, om, het eergisteren gekapte pad volgende, hogerop een geschikte plek te zoeken en daar met het bouwen van een bivak een aanvang te maken.

Ik zelf daal naar Soekamananti af, om allerlei inkopen te doen en in Loeboek Landoer de nodige koelies aan te werven voor de opvoer van onze goederen.

Heden wordt in de strikken eindelijk een vogel gevangen. Het is de sumatraanse fazant *Chalcurus chalcurus* in het Minangkabaus *karau karau* genaamd. Het is een onopvallend gekleurde vogel, donkerbruin met zwart getekend. Alleen twee van de verlengde staartpennen vertonen een blauwachtige metaalglans.

1 Mei. Het is vandaag de eerste mooie, warme dag sedert wij hier ons verblijf hebben opgeslagen, en ook de afgelopen nacht was helder en droog. Waarschijnlijk als een gevolg daarvan zijn een bospatrijs (*Caloperdix sumatranus*) en een Argusfazant (*Argusianus argus*) in de strikken geraakt.

De patrijs is een mooi roodbruin dier, met ronde, donkere oogvlekken op de vleugels en wordt, evenals een aantal andere bospatrijzen, in het Minangkabaus *poejoe rimboe* genoemd.

De Argusfazant heet hier *koeau*, wat een zeer juiste nabootsing is van de door-dringende roep, die het mannetje laat horen. Helaas is het gevangen exemplaar een jong mannetje, waarbij de mooie lange staart- en slagpennen nog niet ten volle ontwikkeld zijn. Het prachtige vederkleed van de volwassen haan, met de wonderbare oogvlekken is te algemeen bekend om er hier lang bij stil te staan.

Enige dagen geleden kwamen wij langs een „dansplaats” van Argusfazanten. Dit zijn ronde, van alle gras en planten gezuiverde plekken, ongeveer 5 pas in doorsnede, midden in het oerbos, meestal op de kam van een berg gelegen, waarheen van alle kanten platgetreden paadjes leiden. In de paar- of baldertijd geeft de haan hier voor zijn hennen erotische dansen ten beste. Met uitgespreide vleugels en loodrecht omhooggeheven staart pronkt of baldert hij dan en stoot daarbij een snorrend geluid uit, geheel verschillend van zijn gewone roep. Het is merkwaardig om te zien, hoe geheel vrij van planten de balderplaatsen in de paartijd gehouden worden. Inlanders beweren, dat planten, die te groot zijn voor de haan om ze met bek of poten de verwijderen, door het dier uitgerukt worden, door er zijn nek gedeeltelijk omheen te slingeren en er dan aan te trekken.

Hierop berust een eigenaardige vangmethode. In de baldertijd worden op de speelplaatsen, die hier *sěsaren* en in het Minangkabaus *galanggang koeau* genoemd worden, vlijmscherpe bamboe's loodrecht in de grond geplant. Als de haan er niet in slaagt om ze met poten of bek op te ruimen, geraakt hij in grote opwindning en beproeft het bovenbeschreven middel, waarbij hij zich meestal dodelik verwondt.

De Argusfazanten zijn buitengewoon schuw en voorzichtig, zodat er slechts weinig mensen, ook onder echte boslopers, zijn, die zulk een dier in het wild hebben gezien. Mij viel die buitenkans te beurt, toen ik in 1915 uit Kěrintji terugkerend, vlak bij Moeara Sako een hen midden op het voetpad zag.

Met strikken zijn de Argusfazanten gemakkelijk te vangen, vooral als men in de baldertijd de speelplaatsen met een ruwe pagger omgeeft en in de openingen daarvan de strikken plaatst.

Met het oog op ons spoedig vertrek naar boven, en de onmogelijkheid de *simpat* en haar jong levend mee te slepen, moet ik tot mijn grote spijt besluiten de dieren af te maken. Met veel moeite worden ze in een zak gepraktiseerd en met zak en al in een groot blik. Een scheutje chloroform doet de rest en tegen de avond zijn de huiden reeds netjes opgevuld. Eerst wordt nog van beide gedode dieren een foto gemaakt waarbij ze zoveel mogelijk in een natuurlijke houding zijn geplaatst.

2 Mei. Terwijl ik in de rivier een bad neem ontdek ik een dwergeekhoortje *Nannosciurus*, dat met buitengewone snelheid en behendigheid over een van de lianen rent, die over het water hangen. De evoluties, die deze pygmeeën maken, grenzen aan het wonderbaarlike; met ongelooflike snelheid bewegen ze zich aan de boomstammen en takken op en neer, met het hoofd naar boven of naar omlaag, dat is hun om het even. Met èen sprong ben ik uit de beek om mijn geweer, dat mij nooit verlaat, te grijpen; doch in vlugheid moet ik het natuurlik tegen de kleine akrobaat afleggen, die al lang tussen het geboomte verdwenen is, nog voor ik het geweer in de aanslag heb kunnen brengen. Deze diertjes zijn slechts 16 cm. lang, waarvan 8 cm. op de staart komt; zij behoren tot het sierlikste wat de natuur voortgebracht heeft. In tegenstelling met andere soorten eekhoortjes van de Archipel dragen zij aan de punten van de oren kleine haarpluimpjes als een opstaande franje en dus niet in de vorm van penseeltjes zoals bij het europese eekhoortje.

Een van de plantenkoelies bracht een reptiel thuis, dat de latijnse naam van *Gonyocephalus* draagt, wat door „hoekige kop” te vertalen zou zijn. Het is een hagedisachtig dier, dat tot dezelfde famielje behoort als de op Java *boenglon* genoemde hagedis (*Agamus cristatellus*), die ten onrechte door Europeanen met de naam „kameleon” wordt aangeduid. In tegenstelling met de *boenglon* is de *Gonyocephalus* een biezonder traag dier met een tamelik grote kam op de rug en doornige uitsteeksels aan de kop, van daar de naam.

Het bos is zeer rijk aan ratten en muizen, die geheel verschillen van de lastige knagers, die in huizen, tuinen en velden verblijf houden. Met de klemmen zijn er een betrekkelijk groot aantal gevangen. De grootste soort heeft een lichaamslengte van 24 cM. en een staart van 40 cM. In Bengkoelen ving ik indertijd van dezelfde soort een nog groter exemplaar met een staart van 42 cM.

Tegen de namiddag komen de koelies onder aanvoering van Mat Getoep terug met het bericht, dat zij op een plek, nog iets hoger dan tot waar wij de 28 April waren gekomen, het terrein enigzins schoongekapt en twee pondoks gebouwd hebben. Het water in het ravijn daarnaast heet niet al te moeilijk te bereiken te zijn. Wij kunnen nu spoedig naar boven verhuizen.

3 Mei. Ik kreeg vandaag een rijke buit aan vogels, daaronder de wel niet zeldzame, doch opvallende bijeneter *Nyctiornis amicta*.

De kleur van deze 32 cM. lange vogel is grasgroen; op de kop draagt hij een helder rose, neerliggende kuif en aan de keel bevindt zich een soort baard van menierode veren. Mooi is deze kleurkombinatie stellig niet te noemen. Evenals de veel kleinere, vroeger reeds beschreven *Merops philippinus*, heeft hij een tamelik lange, dunne en gekromde snavel.

Een inlander brengt mij een tweede Argusfazant, deze keer een wijfje. Evenals alle andere Argusfazanten, waarvan ik de maaginhoud onderzocht, blijkt ook deze een aanzienlijk aantal grote, ronde pitten gegeten te hebben; buitendien bevat de maag een hoeveelheid stenen om het voedsel fijn te malen.

Het is vandaag een gunstige dag; want ook twee bunzings (*Herpestes brachyurus*) worden mij door inlanders gebracht die ze in strikken vingen. De dieren zijn geheel roodbruin van kleur en 75 cM. lang, waarvan 30 cM. op de staart komen. De inlanders hier noemen ze *mëntira*¹⁾ en het zijn brutale en bloeddorstige kippendieven.

Ik begeef mij 's namiddags naar Soekamananti om morgen op de terugweg het nodige aantal koelies uit Loeboek Landoer mee te nemen voor het vervoer van onze goederen.

5 Mei. Er zijn te Loeboek Landoer niet meer dan 11 lui te krijgen, de rest heeft geen zin te werken of is in herediensst aan de weg werkzaam. Wij zijn dus genoodzaakt de verhuizing in twee dagen te bewerkstelligen. De heer B. heeft bij zijn omzwervingen in de omtrek een kortere weg door het ravijn van de Biloean gevonden, waarbij een reusachtig dikke boom, die over de rivier gevallen is, als brug dienst doet. Laat des namiddags zijn de koelies weer van boven terug.

6 Mei. Heden wordt de rest van ons goed onder mijn persoonlijk geleide naar boven getransporteerd. De tocht duurt een goede 5 uur, daar de hellingen op sommige punten vrij steil zijn en de dragers slechts langzaam vooruitkomen. Mijn Kërintjiërs, hoewel veel zwaarder bepakt dan de Maleiers, zijn toch een uur eerder boven.

¹⁾ Dit is eigenlijk de minangkabause naam van de wezel *Putorius nudipes*.

Onderweg schiet ik een *siamang* (*Hylobates syndactylus*), die op de plek zelf uitgewild moet worden om het vrachtje te verlichten. Onder de koelies ontstaat nog bijna een vechtpartij over de lever van de geschoten aap, waaruit naar hun zeggen een zeer krachtige liefdesdrank bereid kan worden.

Fig. 6. „Schaduw bivak” op 1060 M.

N. W. helling van de Talamau (Ophir Distrikten) Sumatra's W. K. 12 Mei 1917.

Het bivak, dat wij 's middags om 1 uur bereiken, valt niet mee. De uitgezonden koelies hebben zich niet aan de afspraak gehouden. De pondoks zijn veel te klein en de bomen in het bivak zijn niet omgekapt. Behalve dus dat wij in de schaduw zitten, zijn wij steeds aan het gevaar van vallende takken blootgesteld.

Van het drogen van mijn kollekties in de zon is hier dus geen sprake, want gedurende de korte tijd, dat we niet in mist en nevel gehuld zijn, kunnen de stralen van de middagzon slechts met moeite door het dichte bladerdak dringen. Nu de pondoks reeds opgericht zijn, kan in de toestand weinig verandering gebracht worden. Alleen kunnen wij de hutten wat vergroten en zal buitendiep een keuken bijgebouwd worden; ook het paadje naar het beekje vereist dringend verbetering, want de helling is zo steil, dat het een halsbrekende toer is om bij het water te komen.

Na de verre tocht valt er vandaag nog heel wat af te doen, zodat wij blij zijn, als tegen het vallen van de avond iedereen onder dak gebracht kan worden.

7 Mei. De gehele dag wordt weer besteed aan het afwerken van het bivak, en heb ik de handen vol, want zonder persoonlijk toezicht trachten de Maleiers zich zo veel mogelijk aan hun taak te onttrekken. Een ruime loods als werkplaats voor de preparateurs en opslagplaats voor de goederen en verder nog een pondok voor de koelies worden in elkaar gezet. Daarna vertrekt een deel van de koelies en worden er 4 man aangehouden voor de dagelijkse werkzaamheden.

ED. JACOBSON.

OVER HET OPKWEKEN VAN EENIGE MERKWAARDIGE VLINDERSOORTEN UIT EIEREN.

Door Dr. W. ROEPKE.

III. *Dudusa nobilis* WLK.

De vlinder, waarover ik het dezen keer zal hebben, is een der meest opvallende vertegenwoordigers der Indo-Maleische *Notodontiden*. Ter verduidelijking diene, dat deze familie in Europa betrekkelijk rijk en in Noord-Amerika zelfs zeer rijk aan soorten is, terwijl zij in onze fauna slechts schaars is vertegenwoordigd. Morfologen en systematici brengen de *Notodontiden* in relatie, zij het dan ook in tamelijk verre relatie, met de *Sphingiden* of pijlstaartvlinders. Wat ons meer interesseert is het feit dat deze vlinders meestal opvallende rupsen hebben; rupsen, die door hun zonderlingen vorm alsmede vaak door hun bonte, soms bepaald schreeuwende, kleuren zelfs de aandacht van den leek te trekken vermogen. Ik herinner slechts aan de Europeesche geslachten *Stauropus*, *Cerura*, *Phalera*, *Pygaera*, *Hoplitis*, e.d., allen wel bekend om hun zeer merkwaardige rupsen. Overigens zijn deze geslachten ook op Java vertegenwoordigd, met uitzondering van het laatstgenoemde. Van *Stauropus* komt de soort *alternus*, de „hileud bagong” der Soendanezen, bv. niet zelden op den thee-struik voor; een *Cerura*-soort wordt uit West-Java vermeld; van *Phalera* is *sangana* niet zeldzaam. De vlinder daarvan komt graag op het lamplicht af terwijl de rups op leguminosen-boomen zooals *dadap*, *Cassia javanica* e.a. wordt gevonden. De verwante *Phalera combusta* staat bekend als vijand van het suikerriet. *Pygaera*, met minder opvallende rupsen, vond ik te Salatiga op *roekem* (*Flacourtia rukam*).

Het is echter niet alleen de kleur en de vorm, die aan deze rupsen een opvallend cachet geeft in niet mindere mate geldt dit van hun eigenaardige houding, die zij in den rust-toestand aannemen. Het is bekend, dat vele rupsen met een iets opgeheven voorlichaam rusten; die der *Sphingiden* danken aan deze eigenaardigheid speciaal hun naam, omdat hun houding aan die eener sphinx doet denken. Welnu, de *Notodontiden* staan hierbij geenszins ten achter, integendeel overbieden zij de *Sphingiden* door vaak ook nog het achterlijf op te tillen. Dit kan bij sommige soorten op zoo'n overdreven wijze geschieden, dat de rups zich slechts nog met twee paar buikvoetjes vasthoudt terwijl kop en achterlijf elkaar bijna bereiken en de rups dus ongeveer den vorm van een hoepel aanneemt! Deze gewoonte heeft bij enkele soorten tot resultaat dat de zg. naschuiwers gedeeltelijk hun functie verliezen, min of meer verkommeren of ook een geheel nieuwen vorm en daarmee een geheel andere functie aannemen. Men herinnere zich slechts de twee staartspitsen der